

Eng i vakkert Tromslandskap.

Foto: Elling Mjaavatten, NIBIO

Jorda i Troms

Under Troms' spredte grasarealer skjuler det seg store variasjoner i jordsmonnet. Alt fra myr til elvesletter har en gang blitt dyrket opp for å holde folk og dyr med mat. For første gang har vi nå en oversikt over utbredelsen av ulike jordegenskaper i Troms fylke.

Jordbruksarealene i Troms dekker bare 1,5 % av landarealet i fylket. Den gjennomsnittlige bruksstørrelsen i Troms er på ca. 250 daa. Arealene drives mer ekstensivt enn i de andre fylkene i Nord Norge. Det er likevel store variasjoner fra kommune til kommune.

Det meste av jordbruksarealet i Troms benyttes til å produsere grovfôr til melkekyr og sau. Geiteholdet i fylket er dessuten størst i landet.

Det har blitt utført en utvalgskartlegging i Troms. Den gir grunnlag for å estimere jordsmonnets egenskaper. Se forklaring i faktaboksen side 2.

Ingen andre fylker har hatt så stor nedgang i antall gårdsbruk og jordbruksareal som Troms. Avstanden mellom brukene er ofte stor. Foto: Eivind Solbakken, NIBIO

Jordkvalitet i Troms

Jordkvalitet er et av temaene som framkommer av utvalgskartleggingen. Dette temaet tar hensyn til jordsmonnets egenskaper og helling på arealet. Jord som gir stabile avlinger av lokaltilpassede vekster, kommer i klassen «svært god jordkvalitet». Funge- rende drenering og god agronomi er en forutsetning. Utvalgskartleggingen estimerer at 41 % av dyrka jord i Troms er i denne klassen. Slik jord er det spesielt viktig å holde i produksjon.

Troms har mindre jord i klassen for «svært god jordkvalitet» enn landet som helhet. Det er estimert at 45 % av jorda i fylket kommer i klassen «god jordkvalitet». Denne jorda har noen flere begrensninger og egner seg ikke for alle kulturvekster. Areal med god jordkvalitet, egner seg som regel svært godt for grasdyrking.

Det er fire hovedårsaker til at ikke all dyrka jord i Troms kommer i klassen for svært god jordkvalitet:

- 24 % av jorda er svært tørkeutsatt. 33 % er noe tørkeutsatt.
- 17 % av jorda har organiske lag av ulik tykkelse.
- 16 % av jorda har et høyt innhold av grus og stein.
- 9 % av jorda har en jorddybde på mindre enn en meter.

Organisk materiale.

Høyt innhold av organisk materiale er en av de viktigste årsaker til nedklassifisering av jord i Troms. 68 % av jorda på dyrka mark er mineraljord med mindre enn 6 % organisk materiale. Resten av jorda er enten organisk jord eller har et høyt innhold av organisk materiale. I rapporten *Jordsmonnstatistikk Troms* finnes estimerte tall for forekomst av myrjord.

Organisk materiale gir jorda mange positive egenskaper. Når innholdet blir svært høyt, fører det likevel til utfordringer. Blant annet får jorda dårlig bæreevne og tørker sakte opp. Pakking av jord med høyt innhold av organisk materiale kan også føre til store utslipp av klimagasser.

Disse tallene er nyttige i vurderingene rundt bruk av myrjord til matproduksjon og for beregninger av klimagassutslipp fra jordbruksarealer.

Myrjord i Målselv. Myrjord er vanlig i hele Nord-Norge. Også mye dyrkbar jord i Nord-Norge er myr. Foto: Eivind Solbakken

Drenering

Nedbørmengdene varierer mye i fylket. Kystnære fjellområder får fra 1000 til 1500 millimeter nedbør i året. I skjermede dalstrøk kan nedbøren være helt ned i 300 til 600 millimeter i året. Klimaendringene gjør at vi kan forvente mer nedbør i framtiden. Dette gjør drenering av jordbruksarealer enda viktigere enn før.

I Troms har omtrent 40 % av jorda behov for drenerings tiltak for å kunne gi tilfredsstillende avlinger. Over halvparten av denne jorda har helling på under 6 %.

FORFATTER(E):
Hege Ulfeng
¹NIBIO

Dårlig drenert jord som har gått ut av drift. Foto: Eivind Solbakken, NIBIO

Dårlig drenering fører til dårlig vekst og økte problemer med ugras og plantesykdommer. Våt jord har dårlig bæreevne og dette fører ofte til økt jordpakking. Dårlig drenering gir også økt avrenning og økte utslipp av klimagasser.

Kunnskap om hvor mye areal som har behov for drenering gir et bedre grunnlag for å vurdere dreneringsbehovene i fylket i framtiden.

Jorddata fra utvalgskartleggingen gir informasjon om jordsmonnets egenskaper på fylkes-, region- eller landsnivå. Statistikken som er utarbeidet på grunnlag av denne kartlegginga gir informasjon om utbredelsen av egenskaper ved jordsmonnet som har betydning for jordbruket. Denne kunnskapen kan benyttes for en enda bedre forvaltning av jordressursene.

HVA ER UTVALGSKARTLEGGING?

Utvalgskartlegging er en metode for å estimere utbredelsen av jordsmonnets egenskaper. I Troms er kartleggingen utført på 0.9 km² store flater i et forhåndsdefinert 9x9 rutenett. Totalt er 57 flater i fylket kartlagt. Kartlagt areal er skalert opp til fylkets totale dyrka areal i Arealressurskartet AR5. Utbredelsen av jordsmonnets egenskaper er estimert ut i fra funnene på hver flate.

Rapporten ”Jordsmonnstatistikk Troms” finner du her: <https://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/2428947>

Rapporten ”Jordsmonnstatistikk Norge” finnes her: <https://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/2484038>